

NAVIGÁTOR BEZPEČNÉHO ÚVĚRU

Studie NBU 2012

Odborníci z Univerzity Karlovy a poradenské společnosti EEIP a.s. ve spolupráci s projektem Navigátor bezpečného úvěru představili stejnojmennou studii pro rok 2012. Jejím hlavním cílem je analyzovat trh spotřebitelských úvěrů, poskytnout spotřebitelům průvodce při výběru úvěrové společnosti, a dát srozumitelný návod pro odlišení bezpečného a rizikového poskytovatele úvěru.

Hlavní zjištění studie

- Tradičně dobře se umístily bankovní domy (Raiffeisenbank, LBBW, KB, ČSOB), které lze z hlediska spotřebitelských úvěrů považovat za bezpečné.
- Velmi dobrých výsledků dosáhly také takzvané značkové nebankovní společnosti (CETELEM, Home Credit, COFIDIS), které se výsledným indexem bezpečnosti vyrovnaly některým bankovním společnostem.
- Banky a značkové nebankovní společnosti sdružené v ČLFA dosáhly průměrné hodnoty Navigátoru 8,57, tedy téměř stejného výsledku, jako v roce 2011 (8,61).
- Zatímco značkové nebankovní společnosti se v nabízených službách i bezpečnosti pro spotřebitele více přibližují bankovním společnostem, narůstá rozdíl mezi skupinou bezpečných poskytovatelů úvěru a úvěrovými predátory, lidově řečeno lichváři.
- V oblasti nebankovních poskytovatelů došlo k poklesu meziroční dynamiky spotřebitelských úvěrů, což bylo důsledkem růstu nezaměstnanosti, omezování výdajů domácností a snižování jejich úvěrovatelnosti.
- Na českém trhu může působit až 35 tisíc rizikových (nebezpečných) společností.
- U úvěrových predátorů došlo k meziročnímu zhoršení indexu jejich bezpečnosti, průměrná hodnota Navigátoru pro tyto subjekty dosáhla 0,67, což je zhoršení oproti průměrné hodnotě 1,04 v roce 2011.

Celkové výsledky NBU 2012

Nejvyšší hodnotu Navigátoru 2012 v celkovém hodnocení dosáhla Raiffeisenbank (9,55), následovaná trojicí bank LBBW, Komerční banka a ZUNO (9,40). Zanimivě v žebříčku umístila ERA s hodnotou 9,25. Značkové nebankovní společnosti CETELEM a Home Credit vykazaly shodně hodnotu 8,50 a v žebříčku se tak zařadily po bok České spořitelny (8,73) a předstihly GE Money Bank či Oberbank. Pro další společnosti organizované v ČLFA (COFIDIS, PROFI CREDIT a Provident) hodnota Navigátoru leží v intervalu 6,6 až 7,5, tj. vysoko nad hranicí oddělující Bezpečné věřitele a Predátory. To jsou hlavní zjištění studie. „Tyto výsledky ukazují, že se stále více sblíží bankovní a značkové nebankovní domy a z hlediska bezpečnosti poskytovaných služeb jsou již v uvedených příkladech srovnatelné,“ uvádí garant projektu Navigátor bezpečného úvěru, člen vládního NERVu a ředitel EEIP, a.s., prof. Michal Mejstřík. Podle něj se také stále více rozevírají pomyslné nůžky mezi bezpečnými poskytovateli úvěru a těmi, kteří pro spotřebitele představují reálné nebezpečí, tedy lichváři.

Banky

1. Raiffeisen
2. LBBW
3. Komerční banka

Značkové nebankovní společnosti

1. Cetelem
2. HomeCredit
3. Cofidis

NAVIGÁTOR BEZPEČNÉHO ÚVĚRU

Výpočet Navigátoru pro první modelový úvěr (bezúčelový úvěr na 30 tis. Kč) byl proveden celkem na 37 spotřebitelských úvěrech - z toho 16 institucí a 21 spotřebitelských půjček nabízených na internetu. Každá z těchto institucí či provozovatel webové stránky byl požádán o verifikaci vybraných dat. Více než 73 % finančních institucí data verifikovalo oproti pouhým 5 % internetových poskytovatelů půjček.

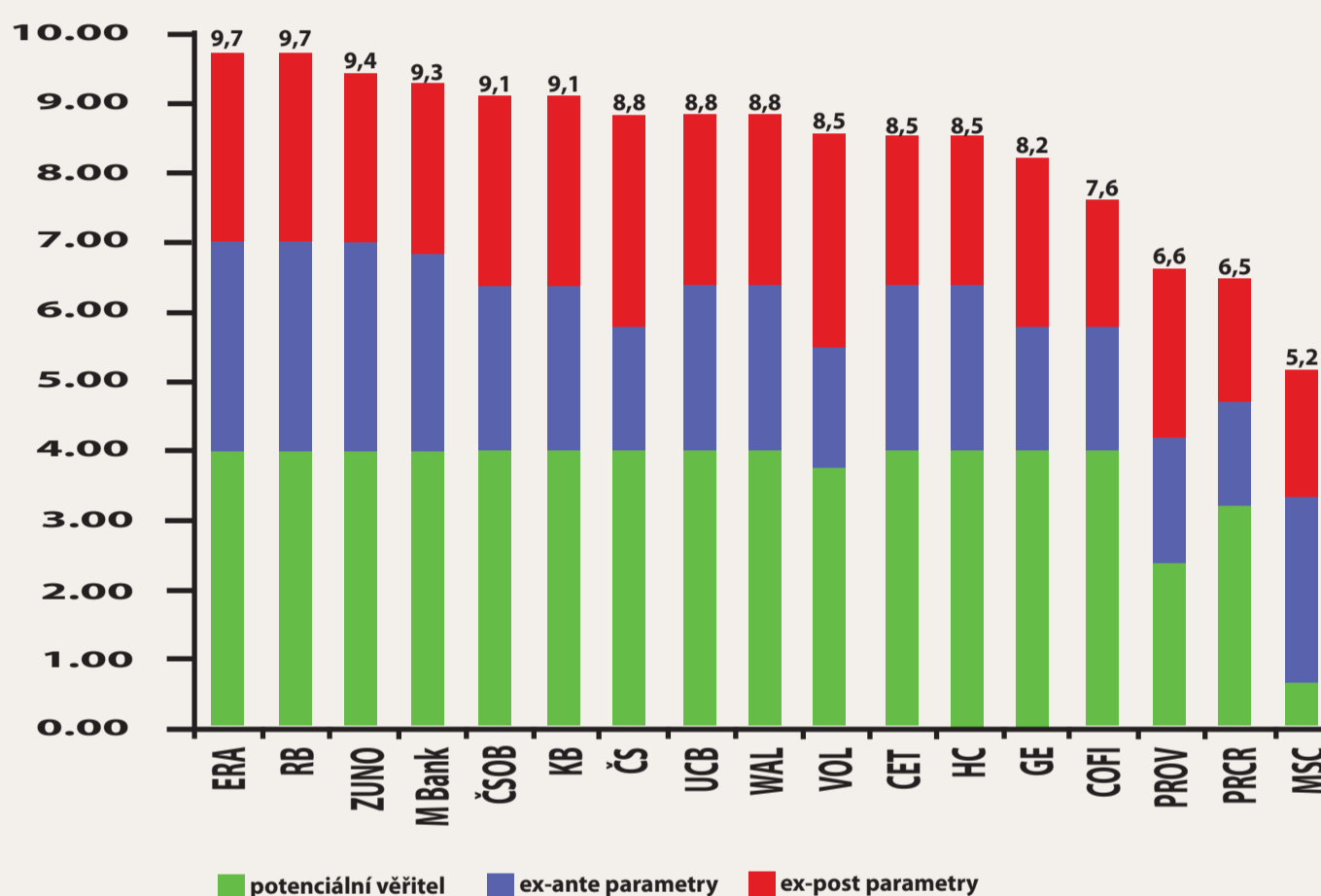

Nejvyšších hodnot dosáhly subjekty pod dohledem ČNB.

Některé banky vykazují vyšší RPSN na zkoumaný úvěr než některé nebanky.

Celkem 19 předátorů vykázalo hodnotu menší než 1,0, což implikuje jejich potenciální rizikovost pro klienta.

VÝSLEDKY NAVIGÁTORU PRO MODELOVÝ ÚVĚR NA 30 000 Kč SE SPLATNOSTÍ 1 ROK

S ohledem na konstrukci Navigátoru, který se na problematiku spotřebitelských úvěrů dívá z komplexního pohledu, nezůstává bez překvapení, že nejvyšších hodnot dosáhly subjekty pod dohledem ČNB, tj. banky a platební instituce (kvalita potenciálního věřitele má 40% váhu v Navigátoru). Maximální hodnoty (9,70) dosáhla ERA - Poštovní spořitelna (ČSOB) společně s Raiffeisenbank a.s., následované ZUNO BANK (9,40) a m-Bank (9,3). Zde je patrná určitá heterogenita, resp. sílí konkurence v bankovním sektoru. Zatímco ERA je součástí ČSOB, tj. velké banky podle klasifikace ČNB, v případě Raiffeisenbank a.s. se jedná o střední banku, zatímco ZUNO BANK a M-bank jsou pobočky zahraničních bank. Tento fakt je do značné míry dán jejich cenovou politikou (reflektovaná v Ex-ante parametrech úvěru s 30% vahou), tj. že ve srovnání s ostatními subjekty nabízí relativně levné úvěry. Obrázek 25 ukazuje, že některé banky vykazují vyšší RPSN na zkoumaný úvěr než některé nebanky, což je na první pohled překvapující. Na druhou stranu je třeba si uvědomit relativní oligopolizaci českého bankovního trhu velkými bankami a nízkou flexibilitu českých klientů (pouze cca 5 % klientů ročně změní banku v ČR). Konkurencí v tomto ohledu mohou být nové „internetové“ banky typu ZUNO BANK, jež nabídla RPSN na daný úvěr ve výši 8,2 %, což je přibližně 3x méně než některé velké banky. Zde se nabízí otázky přiměřenosti marží českých bank a nadprůměrné ziskovosti českých bank ve srovnání s bankami v EU, což bylo diskutováno i v části 2.2.2.1. Bankovní spotřebitelské úvěry. Hodnot v rozmezí 8,5 – 9,1 dosáhly další bankovní subjekty, ale také nebankovní subjekty (jejich pořadí bylo ovlivněno již zmíněnou cenovou politikou ale též Ex-post parametrů úvěru s 30% vahou). Banky Česká spořitelna, Unicredit a Waldviertel dosáhly hodnoty Navigátoru 8,8, zatímco „značkové nebankovní společnosti“ CETELEM ČR a Home Credit dosáhly o trochu nižší hodnoty (8,5). V intervalu 6,5 – 8,2 se nacházejí společnosti z ČLFA (COFIDIS s.r.o., PROFI CREDIT Czech, a.s. a Provident Financial, s.r.o.), nově se přes pětibodovou hranici dostala i společnost MSC, společnost Půjčky nemovitostí. Celkem 19 předátorů vykázalo hodnotu menší než 1,0, což implikuje jejich potenciální rizikovost pro klienta.

NAVIGÁTOR BEZPEČNÉHO ÚVĚRU

Výpočet Navigátoru pro modelový úvěr - bezúčelový úvěr na 100 tis. Kč - byl proveden celkem na 27 spotřebitelských úvěrech (z toho 18 institucí a 9 spotřebitelských půjček nabízených na internetu). Každý ze zkoumaných subjektů byl požádán o verifikaci vybraných dat. Více než 67 % finančních institucí data verifikovalo oproti 0 % internetových poskytovatelů půjček, tj. žádný z těchto subjektů na verifikační email nereagoval.

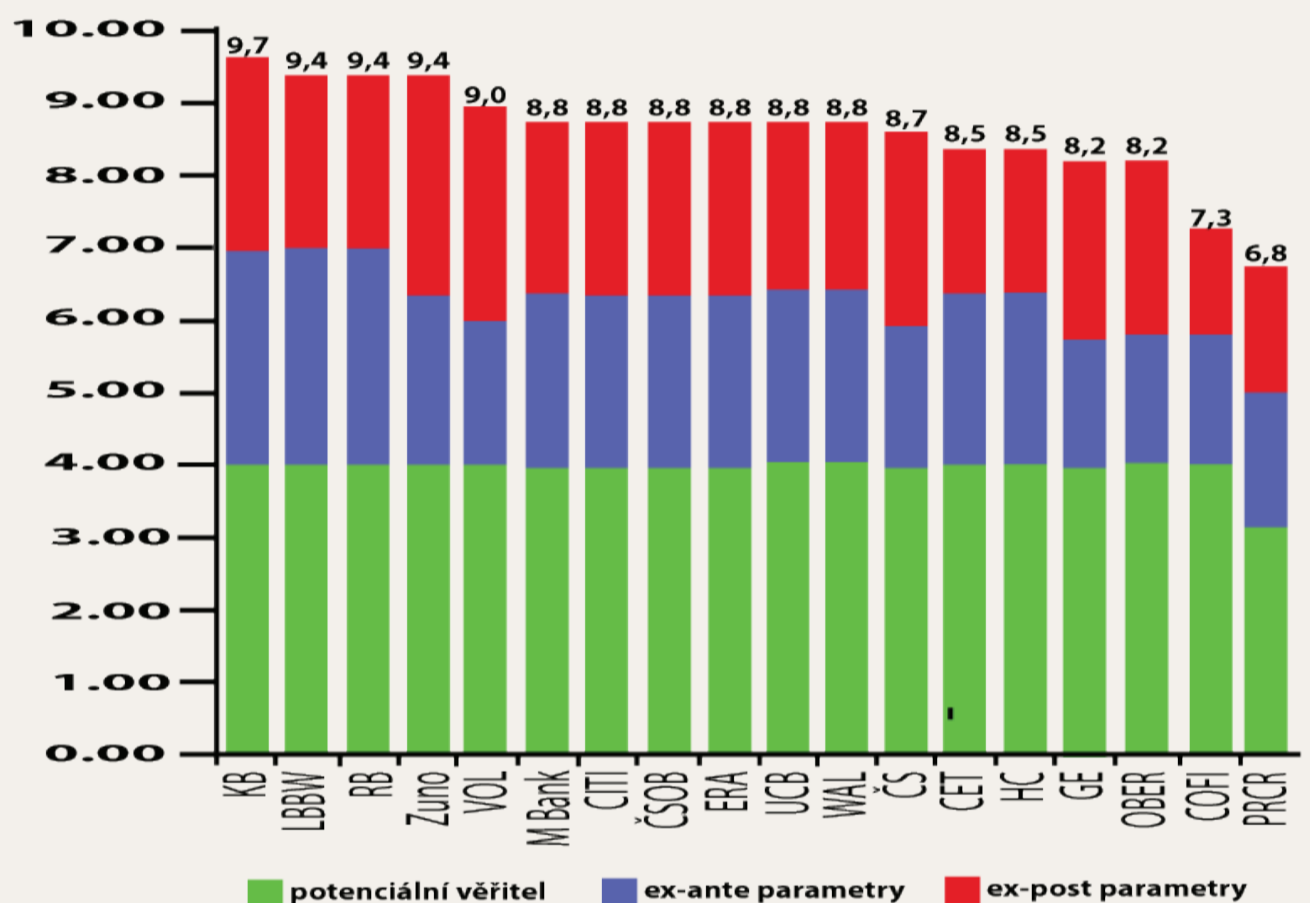

Nejvyšší hodnoty dosáhla Komerční banka, následována LBBW a RB.

Rozdíl mezi jednotlivými bankami je dán zejména rozdílnou výší celkové částky a RPSN.

Je patrná heterogenita v rámci bankovních subjektů, což je dáno oligopolizací českého bankovního trhu a nízkou flexibilitou českých klientů.

VÝSLEDKY NAVIGÁTORU PRO MODELOVÝ ÚVĚR NA 100 000 Kč SE SPLATNOSTÍ 5 LET

V této kategorii dosáhla nejvyšší hodnoty Komerční banka (9,7), kterou následovaly tři banky s hodnotou 9,4: LBBW, Raiffeisenbank a.s. a ZUNO a Volksbank (9,0). Na dalších místech skončilo 6 bank s hodnotou 8,8: Citibank, ČSOB, mBank, ERA, Unicredit a Waldviertel. Rozdíl mezi jednotlivými bankami je dán zejména rozdílnou výší celkové částky a RPSN, podobně jako u úvěru na 30 tis. Kč. Nižší hodnoty opět vykázali členové ČLFA především díky nižším hodnotám v subkritériu ex-post parametry úvěru. Zbývající subjekty dosahují podprůměrných hodnot (< 0,7), a tudíž implikují potenciální rizikovost pro klienta.

**Bezpeční věřitelé
kontra úvěroví
predátoři.**

Výsledky Navigátoru indikují různou kvalitu různých věřitelů. Zatímco Bezpeční věřitelé nabízí férové a transparentní podmínky úvěru pro dlužníky, u Predátorů je to obvykle odlišné. Tito věřitelé jsou málo transparentní a podmínky úvěru jsou podstatně horší než u Bezpečných věřitelů. Skutečností je, že některým rizikovým dlužníkům Bezpeční věřitelé nepůjčí, a tudíž jejich jedinou možností zůstává si půjčit u Predátorů nebo u obdobných společností. V takovém případě je třeba, aby si dlužník byl vědom následků nesplácení úvěru a řešil problematickou situaci před tím, než mu na dveře zaťuká inkasní agentura, či dokonce exekutor. V tomto procesu dlužníkovi mohou pomoci občanská sdružení a neziskové organizace typu Poradna při finanční tísní či Asociace občanských poraden.

NAVIGÁTOR BEZPEČNÉHO ÚVĚRU

NBU 2012

Nejvyšší hodnotu Navigátoru 2012 v celkovém hodnocení dosáhla Raiffeisenbank (9,55), následovaná trojicí bank LBBW, Komerční banka a ZUNO (9,40). Za nimi se v žebříčku umístila ERA s hodnotou 9,25. Značkové nebankovní společnosti CETELEM a Home Credit vykázaly shodně hodnotu 8,50 a v žebříčku se tak zařadily po bok České spořitelny (8,73) a předstihly GE Money Bank či Oberbank. Pro další společnosti organizované v ČLFA (COFIDIS, PROFI CREDIT a Provident) hodnota Navigátoru leží v intervalu 6,6 až 7,5, tj. vysoko nad hranicí oddělující Bezpečné věřitele a Predátory. To jsou hlavní zjištění studie.

„Tyto výsledky ukazují, že se stále více sbližují bankovní a značkové nebankovní domy a z hlediska bezpečnosti poskytovaných služeb jsou již v uvedených příkladech srovnatelné,“ uvádí garant projektu Navigátor bezpečného úvěru, člen vládního NERVu a ředitel EEIP, a.s., prof. Michal Mejstřík. Podle něj se také stále více rozevírají pomyslné nůžky mezi bezpečnými poskytovateli úvěru a těmi, kteří pro spotřebitele představují reálné nebezpečí, tedy lichváři.

Ukázalo se také, že úroková marže u českých bank na spotřebitelských úvěrech v roce 2011 přesáhla 12%, což je výrazně více než u bank v Eurozóně. *„Zůstává otázkou, proč jsou sazby v ČR tak vysoké, ačkoliv rizikovost českých domácností není o tolik vyšší než u domácností v Eurozóně. Tento fakt lze částečně vysvětlit relativní oligopolizací českého bankovního trhu velkými bankami a nízkou flexibilitou českých klientů (pouze cca 5 % klientů ročně změni banku v ČR). Dále se ukázalo, že některé banky vykazují vyšší RPSN na zkoumaný úvěr než značkové nebankovní společnosti. To je na první pohled překvapující, ale pochopitelné díky zmíněné oligopolizaci českého bankovního trhu,“* vysvětluje autor studie, Petr Teplý, výzkumný pracovník Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy.

2011 versus 2012

V meziročním srovnání Navigátoru 2012 s loňským rokem došlo ke stagnaci kvality bezpečných věřitelů, když průměrná hodnota Navigátoru u bank a nebankovních společností sdružených v ČLFA dosáhla 8,57 v roce 2012, tzn. téměř identický výsledek jako v roce 2011, kdy činila 8,61. K nejvyššímu meziročnímu zlepšení došlo u Raiffeisenbank, což bylo do značné míry dáno její nízkou celkovou požadovanou zaplacenou částkou za oba typy úvěrů, a pak také nízkou nabízenou RPSN (v ostatních parametrech jsou banky víceméně srovnatelné). Naopak u úvěrových predátorů došlo k meziročnímu zhoršení, když průměrná hodnota Navigátoru pro tyto subjekty dosáhla 0,67, což je zhoršení oproti průměru 1,04 v roce 2011. Tento fakt dán jednak změnou společností ve vybraném vzorku, ale také rozšířením vzorku predátorů. Ukázalo se, že čím více subjektů je zkoumáno, tím jsou méně transparentní, a tudíž pro potenciálního klienta i více rizikovní.

Druhý ročník Navigátoru bezpečného úvěru přinesl také některé změny v metodice. V první řadě došlo ke zvýšení počtu zkoumaných věřitelů z loňských 34 na letošních 43. Za druhé, bylo analyzováno více úvěrů (64 oproti 50 v roce 2011). Dále v porovnání s loňskou metodologií došlo ke třem důležitým změnám: byla snížena váha druhé součásti indexu (ex-ante parametry úvěru) ze 40 % na 30 %, naopak byla zvýšena třetí součást indexu (ex-post parametry úvěru) z 20% na 30 %, a došlo k přidání jednoho nového kritéria - participace věřitele v úvěrových registrech.

O Studii Navigátor bezpečného úvěru 2012

Studie navazuje na projekt Navigátor bezpečného úvěru 2011, jehož výsledky byly oficiálně představeny veřejnosti 30. listopadu 2011. Klade si za cíl zvýšit finanční gramotnost obyvatelstva v České republice nejen pomocí samotné studie, ale především osvětou problematiky zodpovědného zadlužování domácností, včetně mediálních výstupů v tisku, rozhlasu i televizi. Projekt Navigátor tak částečně doplňuje nedokonalou regulaci v oblasti trhu spotřebitelských úvěrů v ČR.

Navigátor bezpečného úvěru hodnotí 43 poskytovatelů spotřebitelských úvěrů na českém trhu. Celkem byl Navigátor spočítán pro 64 spotřebitelských úvěrů, z toho 37 pro úvěry na 30 tis. Kč a 27 pro úvěry na 100 tis. Kč). Navigátor se skládá ze tří dílčích kritérií: rating potenciálního věřitele (5 subkritérií, 40% váha), ex-ante parametry úvěru (4 subkritéria, 30% váha) a ex-post parametry úvěru (5 subkritérií, 30% váha). Výsledná hodnota je váženým průměrem zmíněných 14 subkritérií, přičemž Navigátor nabývá hodnot <0,10>. Platí, že čím vyšší je hodnota Navigátoru, tím vyšší je rating věřitele a tím je věřitel spolehlivější. Na základě dosažené hodnoty Navigátora jsou poté věřitelé rozděleni do 2 hlavních kategorií: bezpeční věřitelé (Navigátor > 5,00) a predátoři (Navigátor < 4,99). Výsledná hodnota Navigátoru je buď průměr dvou dosažených hodnot (v případě, že subjekt nabízí oba produkty) nebo dosažená hodnota Navigátoru v případě, že subjekt nabízí pouze 1 produkt.

Výsledky Navigátoru indikují různou kvalitu různých věřitelů. Zatímco bezpeční věřitelé nabízí férové a transparentní podmínky úvěru pro dlužníky, u predátorů je to obvykle odlišné. Tito věřitelé jsou málo transparentní a podmínky úvěru jsou podstatně horší než u bezpečných věřitelů.

NAVIGÁTOR
bezpečného úvěru